

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinae Pontificiae Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiae Traditus**

Sancti Rigoris Specimina Exhibens - Mense Decembri M DCC XLVII

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1747

Caput IV. Specimen IV. Sancti Rigoris. §.120. Ex Lucro Mutuatarii Non Fit
Licitum Lucrum Mutuantis. (§.5)

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63759)

gitimus titulus, qui lucrum ultra sortem perceptum ab usuraria pravitare immune reddat. An autem titulus ille, quem assignat P. PICHLER, fit legitimus, hoc loco non disceptamus.

CAPUT IV.

Specimen IV. Sancti Rigoris.

§. 120.

EX LUCRO MUTUATarii NON FIT LICITUM LUCRUM MUTUANTIS. (§. 5.)

§. 121.

IN quatuor fere Classes distingui possunt, qui mutuas *Mutuas* quærunt pecunias. Vel enim I. sunt pauperes, qui pro *pecunias* sua sustentatione iis ita indigent, ut deinceps reddere non *quærenti-* possint. Vel II. sunt sat bene habentes, nunc tamen præ-*um* senti pecunia opus habent, fortè pro elocanda filia &c. eandem postea facilè reddituri. Vel sunt III. ejusmodi homines, qui opes suas omnes in superba supellectile, numerofo famulitio, vestium pompa repositas habent, semper tamen mutuatis pecuniis indigent, ne gulæ, ostentationi, & luxui unquam fomenta deficiant. Vel demum IV. sunt ii, qui quæstuosas negotiationes exercent, aut novos fundos ac prædia coëmere cogitant: unde pecunias mutuas quærunt, quarum subsidio divitias suas cumulent.

§. 122.

Primam horum *classem* quod attinet, scilicet paupere-*Classis I.* res, qui coguntur mutuuum quærere, ut suæ necessitati

H 3

con-

consulant; ab his si usuras exigas, injustitiæ crimen, cuius reum se omnis foenerator facit, cumulabis insuper immanis scelere contra misericordiam, charitatem, aliasque non tantum Christiano, sed homini cuius convenientes virtutes. His enim non mutuum, sed eleemosyna danda est.

§. 123.

Classis II.

De altera classe (§. 121. II.) fatentur ipsi usurarum Patroni, usuras ab iis non esse exigendas. Quidam ex illis sic statuit: (a) si pecunia tibi sit otiosa, & alter ejus usu indigeat ad breve tempus, ut prospiciat præsentis necessitati, & de ea restituenda tibi satis cautum sit, usuræ illicitæ sunt. Nam tali casu perinde est, ac si pecuniam tuam interea temporis in arca depositam habuisses, aut eandem ipsi custodiendam tradidisses. Et quoniam alter usu pecuniæ tuæ indiget ad breve tempus, ut præsentis cuidam necessitati prospiciat, nec ipse ex eo lucrum quoddam percipit: quamobrem nulla ratio est, cur pro usu pecuniæ in hoc casu aliquid exigere velis, consequenter cum ad beneficium alteri præstandum naturaliter sis obligatus, quantum in potestate est, pecuniæ tuæ usum gratis eidem concedere teneris. Ex hoc principio ulterius inferunt, usuras illicitas esse, si quis pecuniæ tuæ usu vix tantundem lucrari potest, quantum ad præsentem vitæ necessitatem sufficit: item illicitas esse, si frumenti, vini aut alterius rei fungibilis, qua in præsentis ipse non indiget, quam tamen vendere volebas, usum alteri concedis; perinde enim esse ajunt, ac si eam in futuros usus asservares; neque ullam esse rationem, cur pro usu ejus ab altero quid exigere velis. Ita optimè sentiunt & loquuntur etiam illi, qui usuras lucratorias aliquas, tanquam licitas admittunt.

(a) WOLF. *Jur. nat. p. 4. §. 1415. 16. 20.*

§. 124.

Tertiam classem eorum, qui pro fovendo luxu mutu- *Classis III.*
 tuum petunt, (§. 121. III.) eleganti libello deridet PLU-
 TARCHUS. (a) A scopo non aberrare videbor, si pauca
 excerpam, quibus alloquitur ejusmodi hominem, mutuas
 petentem pecunias. Quid mensarium, inquit, aut nego-
 tiatorem demereris? quin tu à tua mensa petis mutuum?
 pocula habes, & paropsides, & pelves argenteas: hæc
 usibus tuis adhibe. Mensam Aulis aut Tenedus vicissim
 ornabunt figlinis, purioribus quàm sint argentea ista; non
 enim exhalant gravem istum ac molestum fœnoris odo-
 rem, tanquam æruginis quotidie contaminantis luxum,
 neque Kalendarum & Novilunii admonebunt: quam sa-
 cratissimam diem fœneratores atram & abominandam fa-
 ciunt... Diana, quæ Ephesi colitur, debitores, qui ad
 ipsius templum confugiunt, tutos à creditoribus & in-
 tactos præstat: at frugalitatis asylum ubique patet tem-
 perantibus &c. Ita eleganter PLUTARCHUS. Si ejus-
 modi homini mutux dantur pecuniæ sub fœnore, dubi-
 um sæpe relinquitur, an iste majori vitio petat mutuum,
 an alter majori turpitudine lucrum exigat. Certè uter-
 que magni criminis, nec minoris turpitudinis reus est.
 Unde apud eundem PLUTARCHUM, Rutilius fœnera-
 tor cum accessisset ad Musonium, qui mutuum quærebat,
 Musoni, inquit, Jupiter Servator quem tu imitare, atque
 æmularis, non sumit pecuniam mutuam: respondit Mu-
 sonius subridens, idem neque mutuò dat. Uterque sci-
 licet, qui stoici fastus affectatione similitudinem cum Diis
 ambiverat, non tantùm à Superum, sed etiam honesto-
 rum virorum consuetudine æquis passibus distabat.

(a) περί τῆ μὴ δεῖν δανείζεσθαι.

§. 125.

De quarta classe (§. 121. IV.) hoc loco aliquid di- *Classis IV.*
 cendum est, in qua continentur illi, qui aliunde divites,
 mutuas

mutuas sumunt pecunias ad fortunas suas amplificandas, quæstuosas negotiationes, aut nova coëmenda prædia utilissimè impendendas. Ab his usuras merè lucratorias, & strictè sumptas, solummodo propter usum pecuniarum concessum, seu quod idem est, ratione solius mutui exigere, licitum putant plerique A catholici: negant Catholici, & cum his Doctores Ingolstadienses. Inde colligitur sensus doctrinæ ex literis Encyclicis BENEDICTI XIV. propositæ, (§. 120.) scilicet sufficientem causam exigendi aliquod lucrum non competere mutuanti ex eo, quòd mutuatarius pecunias mutuò acceptas utiliter, & ad augendas opes suas impendat.

§. 126.

*usus
rei fun-
gibilis non
habet æsti-
mabilitatem*

Ajunt usurarum fautores, usum rei, quæ usu consumitur, aliquid æstimabile esse, tum quatenus interest ejus, cui is conceditur, eundem sibi concedi; tum quatenus intererat concedentis, eundem alteri non concedi. His reponimus: quatenus interest concedentis, id fundare potest titulum lucri cessantis, vel damni emergentis, de quo in Dissertatione altera dicendum erit. Quatenus autem interest ejus, cui usus conceditur, tenemus firmissimè, non aliam esse æstimabilitatem usus, quàm rei ipsius; nam pecunia, frumentum, & cæteræ res fungibiles totam suam æstimabilitatem habent ex eo, quòd mutuatarius possit eam consumere, in qua consumptione consistit usus rei fungibilis. (§. 36.) Si justum pretium datur pro vino vendito, ludibrio se exponet, qui mercedem peteret pro usu vini, (§. 86.) quia totam suam æstimabilitatem vinum habet ex usu, consequenter ipsum pretium vini proportionatur commoditati, quæ invenitur in usu vini. Eodem fere modo loquendum de mutuo; sicuti enim in emptione pretium debet esse æquale æstimabilitati rei venditæ; ita etiam in mutuo, res quæ restituetur, debet esse æqualis rei acceptæ: sicuti autem pro usu rei emptæ nul-
lam

Iam distinctam mercedem solvimus; ita etiam pro abusu seu consumptione rei mutuatae, aliam mercedem exigere non licet, quamvis mutuatarius ex hac consumptione lucrum tulerit.

§. 127.

Instant Foeneratorum Patroni, aequè aestimabilem *distin-* esse usum pecuniae, ac usum alterius rei, adeoque aequè *etiam ab* pretium utriusque usûs, pecunia determinari posse. Tu *aestimatio-* enim, ajunt, sicut commoditatem habitandi percipis ex *ne ipsius* aedibus meis, ita locupletior fis ex usu pecuniae meae: *rei.* ergo autem non teneor tibi meum dare gratis: perinde igitur est, sive tibi dem usum rei meae, sive usum pecuniae meae pro pecunia. Ita illi, quibus repono, ex hoc aliud non sequi, quàm injustitiae me non posse argui, si alteri rem meam non *donem*, sed vendam, locem, dem mutuam &c. nam etiam mutuando, non concedo pecunias meas merè liberaliter, hoc ipso, quòd mutuo adhæreat obligatio restituendi. (§. 43.) Nisi igitur necessitas proximi, aliudve præceptum id exigat, plerumque homines res, operas, pecunias suas cum aliis non omnino gratis communicare, (quod fieret donando, vel dando elemosynam) sed potius aliquid sibi ab altero rependi volunt, quod ipsis tantundem videatur, ac res, opera vel pecunia cum illo communicanda: ad hoc requiritur comparatio rerum, operarum, pecuniarum commutandarum: ista comparatio non aliter fieri potest, quàm quantitate, per quam aequalitas obtinetur inter datum & redditum. Ista aequalitas in mutuo plene obtinetur per eandem quantitatem restitutam: (§. 39.) quidquid igitur ultra hanc quantitatem, id est, ultra sortem exigitur, absque ullo justo titulo percipitur, turbata contractuum aequalitate, (§. 85.) sicuti aequalitas non servaretur in emptione-venditione, si ultra justum rei pretium aliquid exigeretur pro usu rei, & commoditate usus. Ulterius discrimen inter locatio-

Diff. I.

I

nem

nem & mutuum est, (§. 50.) quòd scilicet in locatio-
ne retineatur dominium, & concedatur usus, qui seor-
sum à dominio distinctam habet æstimabilitatem: econ-
tra in mutuo transferatur dominium, (§. 36.) à quo u-
sus rei fungibilis non habet distinctam æstimabilitatem;
(§. 86.) præterquam quòd iniquum sit, lucrum quære-
re ex re aliena, nisi alius justus titulus suppetat. Pactum
enim contractui usurario adjectum, non est plenè sponta-
neum, cùm quilibet mallet pecunias mutuas absque one-
re usurarum accipere; aliàs censeretur lucrum aliquod li-
beraliter donare, quod non est prohibitum accipere. (§. 69.)

§. 128.

licet igitur Mutuatarius lucrum capiat.

Qualecunque igitur lucrum ope pecuniæ à me mu-
tuò data obtineat alter, nulla sanè pars lucri illius ad me
pervenire potest *ratione mutui*, sed solummodo tunc, quan-
do alius titulus simul cum mutuo occurrit, vel alius à na-
tura mutui prorsus separatus contractus celebratur. (§. 7.)

§. 129.

nullo jure licet

Rationes hucusque allatæ, ex ipsa potissimum natu-
ra Mutui desumptæ sunt. Possent tamen Propositio pro
specimine doctrinæ Pontificiæ tradita, (§. 120.) ex Le-
gibus Divinis & humanis stabiliri, quæ contra Usuras uni-
versim allatæ sunt (§. 88. seq.) Nullum enim in iis fit di-
scrimen inter mutuum, ex quo mutuarius capiat lu-
crum; & inter mutuum, quod debitor absque emolumento consumit. Faciunt quidem sacre Scripturæ, SS. Patres
& Legislatores in quibusdam locis mentionem pauperum,
à quibus usuras exigere vetant: (§. 88. I.) enumerantque
damna gravissima fortunis civium inde illata; (§. 104.)
quæ convenire non videntur usuris petitis ex mutuo, ex
quo Mercator aut alius dives ingens lucrum fecit. Verùm
hæc

hæc omnia Legem simpliciter prohibentem non restringunt, sed potius *exempli gratia* sunt *posita*, quia frequentissimum est, ut pauperes opis alienæ magis egeant, & ad foeneratores sublevandæ suæ inopiæ causa confugere cogantur. Probant insuper hæc sententiæ, longè majori scelere se obstringere eos, qui à pauperibus usuras exigunt. (§. 122.) Genuinus igitur illarum sensus est: si pecuniam mutuam dederis, præsertim pauperi, præsertim contribuli tuo, præsertim attenuato & infirmo; usuras ab eo non accipias, præsertim, si ille per has exhauriatur fortunis, ad incitas redigatur &c. Cùm enim alibi Lex Divina & humana ex rationibus in rerum natura fundatis universim sine limitatione usuras damnent, priores illæ sententiæ per posteriores sunt explicandæ. (§. 88. III. IV. V. 91. 93. 94.) Si unus aut alter legum textus singulariter prohiberet, ne furtivè surriperetur res pauperis, pessimè quis inferret, præceptum non furandi per hos textus restringi, licere proin furtivè surripere res divitum. Eadem prorsus ratione loquendum est de Usura, quæ species quædam est furti.

§. 130.

Itaque prohibita & illicita est usura omnis, (§. 103.) *exigere usuram strictè sumptam:*
 & contra omnes. (§. 120.) Haud dubiè hoc intelligendum est de usura *strictè dicta*, scilicet lucratoria ex mutuo: (§. 75.) nam usura *minùs strictè sumpta* pro lucro ex aliis titulis obtento, licita esse potest. Qui autem in hac phrasi, quòd *usura minùs strictè sumpta, sit licita* deprehendere aut imperitiam aut hæresin credunt, ridiculos fluctus in simpulo movent. Verissimum quidem est, quòd Sacri Canones & Theologi vocem *Usuræ* in deteriore partem soleant accipere; sed æquè verum est, vocabulum hoc inter Jure-Consultos, imò etiam Theologos rigidiores (§. 56.) sæpe benigniùs accipi ad denotandum emolumentum quacunque etiam licita ratione sorti super-

additum, ex primæva hujus vocis significatione. (§. 54.) Arguit non nemo Danieli Concinæ amicissimus: (a) *Usura minus strictè sumpta vel participat simpliciter definitionem usuræ ut sic, vel non participat? si non participat, propositio est imperita: si adhuc participat rationem usuræ ut sic, eo ipso propositio erit hæretica.* Facile respondeo, usuram minus strictè sumptam participare definitionem usuræ genericè sumptæ, prout vox usuræ complectitur lucrum licitum & illicitum: (§. 56.) non autem participare definitionem usuræ strictè sumptæ. (§. 27.) Aliud est, an Auctor, qui hac propositione utitur, per usuram minus strictè sumptam intelligat tale lucrum, quod per particulam restringentem mereatur distingui à prohibita usura lucratoria; de hoc autem, ut sæpius protestati sumus, dicendum erit in Dissertatione altera; Aliud verò est, an ipsa hæc propositio, *usura minus strictè sumpta est licita*, mereatur dici *aut imperita aut hæretica*; & hanc censuram ejusque probationem, profectam putamus ex Zelo nimis amaro. Nam lata significatione usura pœnam complectitur sicut & id quod interest: at hodie non tam ad vocum significationes attendendum est, quàm ne fraus legi fiat. (b) Vano igitur conatu in verba detonamus; alias etiam S. AMBROSIIUS suprâ allegatus, (§. 90. III.) aut imperitiæ aut hæreseos insimulari poterit, dum permittit ab hostibus exigere usuram. (c) Nam *usura* in sensu hujus S. Patris, *vel participat simpliciter definitionem usuræ ut sic, vel non participat* &c. Argutiæ Theologo indignæ!

(a) *De Contract. Censual. §. 27.*(b) *ALCIATUS ad L. lecta. 40. n. 28. 31. ff. si cert. pet.*(c) *Relatus in c. ult. XIV. q. 4.*

consenti-
entibus
Ingolsta-
diensibus.

§. 131.

Nullus certè ex Doctoribus Ingolstadiensibus in manus meas venit, qui Doctrinæ Pontificiæ (§. 120.) con-
tradi-

tradat; nullus enim ex iis, quos vidi, docet, usuram strictè sumptam, nempe lucratoriam ex mutuo (§. 27.) ex eo fieri licitam, quòd mutuum datum sit diviti, qui ejus subsidio quæstuosas negotiationes exercuerit, vel fortunas suas amplificaverit.

CAPUT V.

Specimen V. Sancti Rigoris.

§. 132.

USURA OBLIGAT AD RESTITUTIONEM EX JUSTITIA COMMUTATIVA. (§. 6.)

§. 133.

Justitia Commutativa juxta communem acceptionem *æqualitas* dicitur illa justitia particularis, qua quisque in commu- *Contra-* tationibus justus est, & æqualitas juxta proportionem *ctus,* arithmetica per se constituitur. Ejusdem igitur justitiæ etiam est, violatam æqualitatem resarcire, cum ista tamdiu non constituatur, quamdiu post turbationem non redintegratur.

§. 134.

Usura per lucrum ultra sortem perceptum leges commutationis in contractu mutui violat, & æqualitatem huic *lata per* contractui propriam tollit: (§. 85.) munus igitur Justi- *Usuram,* tiæ commutativæ est, redintegrare eam æqualitatem, quæ in contractu mutui per vitium usuræ turbatur. (§. 133.)

I 3

§. 135.